Remy Phankon

MYNHYNNIN MYNTA LASHAI

MYNHYNNIN MYNTA – LASHAI

KI DRAMA LYNGKOT

Da U Remy Phankon

(IA KI HOK BAROH LA TYNGKAI)

1986 : Sien shon banyngkong - 1000 Kopi

2001 : Sien shon ba-ar - 1000 Kopi

2003 : Sien shon ba-lai - 2000 Kopi

2D 694

Don Bosco Press

Don Bosco Technical School

Shillong - 793 003

3

KA SNGI KHATDUH U TIROT SING

U Tirot Sing Syiem u la kiew ia ka khet Hima Nongkhlaw (Hima Khatsawphra) hadien ka jingiap u Konrai Sing Syiem ha u snem 1826. Naduh dang rit, u la ju ioh jinghikai ha bun ki liang la ka dei ha ka synshar khadar, saiñ hima sima, khaii pateng, ki aiñ ki kanun, ki riti ki dustur, ka trei ka ktah, ka wait ka stieh, u khnam ka ryntieh bad kiwei kiwei. U long u briew u ba baroh u khun u hajar ki ieid bad burom.

Ha u snem 1820, u David Scot u la i donkam ban pyniasoh ia ka them Surma, Sylhet, bad ka them Brahma, Assam da ka surok lyngba ka Hima Nongkhlaw. Kumta u la pyniajan bha ıalade bad u Tirot Sing Syiem. Haba ka por ka la ih bha, u la kyrpad ia u Tirot Sing ban shah ia ka East India Company ban shna ia ka surok na Assam sha Sylhet lyngba ka Hima Nongkhlaw.

Namar ba um lah ban rai tang marwei, la rah ia kane ka jingkyrpad hakhmat ka Dorbar Hima Nongkhlaw ha ka 4 tarik 'Naiwieng 1826. Kane ka Dorbar ka la neh haduh shiteng synñia. Ha ka bakut la rai ban ai jingbit ban shna ia ka surok tangba halor ki katto katne ki kyndon.

Katba nang iaid ki sngi bad ki por, u David Scot bad ki briew jong u ki la iaid palat ia ki kyndon ba la iateh hakhmat ka Dorbar Nongkhlaw. Haba u pud jong ka jingiaishah u la kut, u Tirot Sing u la lum lang sob sob ia kiwei pat ki para Syiem Khasi ha ka miet 1 tarik Iaiong, 1829 ha kaba ki la shim ia ka rai ba dei ban beh krad noh ia u mynder na ka dew kyntang jong ka Ri Khasi kam pher wat lada dei ban ia bah wait bah stieh bad ia um snam.

Kumta ha ka 4 tarik Iaiong 1829 ki khlawait bad paid iapom Khasi ki la tur pyrshah ia ka jaka shong ki phareng ha Nongkhlaw. Ki la pynjulor bad pyniap naphang khlem riej U Lt. Beddingfield u la iap ha shen katba u Lt. Burlton u la mynsaw jur bad lait phet hynrei u la iap noh ha ka sngi babud. U David Scot pat u la lait phet im sha Sohra.

Nangne ka thma ialeh laitluid ka la bteng haduh saw snem lynter. Haba u dohlieh um lah ban pyndem ia u Tirot Sing da ka wait ka stieh, ki tup ki man bad bor shipai bakhlaiñ, u la thaw lad da ki buit poh sianti kumno ban ioh kem ia u.

Hadien ba baroh arliang ki la ia mynjur ban ia kynduh ha Madan Um Shillong ha ka 13 tarik Kyllalyngkot, 1833 ban ia kren iasuk thma noh, u Tirot Sing bad katto katne ngut ki

nongbud ki la leit sha ka jaka ba la ia kut khlem don jingsuba sniew ei ei ruh. Phewse mar ia poi hangta, u Lt. Henry Inglis ryngkat bad ka kynhun shipai ki la ker kut bad kem koidi ia u Tirot Sing bad ki nongbud jong u.

Ha ka 15 bad 16 tarik Kyllalyngkot, 1833 la tian bishar ia u Tirot Sing ha ka iing kashari jong u T. C. Robertson, Agent to the Governor General, ha Sohra ha kaba la rai pynrem da kaba set phatok shirta jingim.

Ha ka 17 tarik Kyllalyngkot, 1833 la pynshong ia u ha ka lieng bad pynryngkangpar sha Dhaka lyngba ka Sylhet. U la iap ha ka 17 tarik 'Naitung, 1835 por 1.00 baje noh phai sngi.

KI NONGIASHIM BYNTA :

1. U Tirot Sing u Syiem jong ka Hima Nongkhlaw.
2. U Kapten u ba dei peit ia ki koidi ha Dhaka.
3. U Doktor ki shipai.
4. Monsing } Ki shakri ba la buh da ka sorkar
5. Kohthu } Bilat ban peit ia U Tirot Sing.
6. Abdul bad } Arngut ki shipai dkhar.
7. Rafig }

(Ha Kawei ka kamra ha kaba la set phatok ia u Tirot Sing ha Dhaka. Don ka jingkhangbah bad artylli ki jingkhang iit. Ka jingthiah bad artylli ki shuki. Lymba ki jingkhang-iit lah ban iohi ia ki lum Khasi kiba itynnat bad ithiang. U Tirot Sing ha kane ka por u don ha ka jingpang kaba la ring swai ia ka met jong u baroh shiryniеng. Mar ia plie ka stage, u Tirot Sing u shong marwei ha jingthiah).

Jaka – 1

Tirot : Sa katno sngi nga dei ban im ha kane ka byndi. Kine ki nongwei ki la shukor ia ngi, ngan ym klet da lei lei ia ka jingleh beiñ jong ki. A Blei, Trai Kynrad, Nongbuh Nongthaw, ai ia nga ia ka bor bad ka jingkhlaiñ ba ngan lah ban iai shah ia kine ki jingeh baroh. (*Hadien shiphang u khot ia ki shakri*) Monsing ....Kohthu........

Jaka – 2

Monsing
Kohthu] (*Rung*) Paiem ?

Tirot : Phi la ioh khubor na u paid jong nga ?

Kohthu : Em Paiem. Hynrei ngi la iohsngew ba uwei u Kapten un wan ban iakynduh iaphi.

Tirot : U Kapten ?

Monsing : Lehse u wan rah khubor babha na ka bynta jong phi.

Tirot : Nga artatien shibun eh.

Kohthu : Paiem, katkum ka khubor na ka khlieng ka tyngab sngewmat ki mut ban ai pat ha phi ia ka Jinglaitluid.

Tirot : (*Dom*) Laitluid ....nga la ju iohsngew ia kata ka ktien barabor hynrei mynta kam don dor ei ei shuh. Naduh ka khyllipmat ba ki kem ia nga da ki buit poh jong ki, nga la tip skhem ba ngan ym lah shuh ban ioh ia ka jinglaitluid. Kynmaw bha ia kine ki kyntien jong nga.

Monsing : Hynrei Paiem, nga sngew kin sa pyllait noh ia phi nangne khlem da buh ia kino kino ki kyndon. Pyrkhat.......pyrkhat Paiem katno kan long kaba kmen ba sa shisien phin sa ioh lad ban don bad la u khun u hajar, ban don ha la ka Ri lajong........bad........

Tirot : (*Kynrup ktien*) Hooid, katno nga thrang ban poi pat sa shisien ha la ka Ri baieid.

Ban dih ia ki umpohliew ba shngiam bad ban ring mynsiem ia ka lyer iwbih basngur bad bakhuid. Hynrei Monsing, Kohthu kine baroh ki long tang ka rngai bad ka jingphohsniew.

Kohthu : Paiem.....phim dei ban duh jingkyrmen.

Tirot : Ngam ju duh jingkyrmen. Nga ju duai barabor ba ha kawei ka sngi ka Ri baieid jong ngi kan ioh pat ia ka Jinglaitluid na ka kti bad ka jingsynshar jong une u mynder. Nga kyrmen ki nongmih bujli jong nga kin ym shongthiah thai tad haduh ba kin da lah ban beh krad ia uwei pa uwei u mynder na ka Ri baieid jong ngi.

Monsing : Balei phi kren shaphang ki nongmih bujli haba phi dang im bad dang lah ban khih ban ksar. Ngeit ia nga Paiem, sa shisien phin sa long pat u briew laitluid. Phi donkam ban leit phai sha la ka Hima. Ka Ri bad ka jaitbynriew ka donkam ia phi ha kane por.......ka por jong ka jingtynjuh.

Tirot : Monsing......Kohthu......wat leit sngewlyngngoh. Ngan iathuh ha phi ia kane kawei ka jingshisha. Ngan ym iohi shuh ia la ka Ri baieid. Ka jingpang ka jingshitom ka long ka ba palat. Ka sngi jong nga kam slem shuh. Nga tharai tang katto katne sngi.......(*Yn*

iohsngew ia ka jingiaid briew na shabar. U Monsing u leit ban peit shabar na ka jingkhangbah).

Monsing : U Kapten u dang wan shane.

Tirot : Monsing.. ...Kohthu......kynmaw ia kane kawei. Hangne hakhmat jong kine ki mynder, iaphi la kheiñ kum ki mraw bad ki shakri ba phin peit ia nga. Hynrei hapdeng jong phi bad jong nga ngi ialong kawei ym don kynrad ym don mraw. Ngi dei na kajuh ka Ri na kajuh ka Jaitbynriew.....*ka Jaitbynriew Khasi.* Lada jia kumno kumno ia nga........kynmaw ka kamram banyngkong bad ba ha khlieh tam jong phi ka dei na ka bynta ka Ri bad ka jaitbynriew ym na ka bynta une u mynder. Phi kular ban leh ia kata ?

Monsing
Kohthu : Hooid Paiem, ngi kular.

Jaka - 3

(Rung 2 ngut ki shipai dkhar bad hadien rung u Kapten)

Kapten : Leit noh baroh. Nga kwah ban don tang bad u Tirot Sing. *(Ki shipai bad ki shakri ki mih).*

Phi sngew kumno mynta ka sngi ? Phi kham bit ? Phi donkam ei ei ? Ne phi don jingmudui ei ei pyrshah ia kito ki shakri ?

Tirot : Kapten........phi wan shane da kawei pat ka jingthmu. Sngewbha wat kren jali jaum. Kren ia kaba phi mut ban kren.

Kapten : *(Sngap shipor)* Ñiuma. Nga wan ban rah ia ka khubor na u *Agent* jong u *Governor General.*

Tirot : Khubor ! Ka khubor aiu ?

Kapten : Ngam tip. Baroh la thoh lut ha kane ka shithi. *(U sei ia ka 'envelope' bad ai ha u Tirot).*

Tirot : *(Shim bad plied. Nangta u peit ia u Kapten da ki khmat ba i dom bad kynteit).* Kapten, ngam ju poi pyrkhat ba ki bahalor jong phi kin long kiba poh haduh katne katne. Peit ia kane ka shithi, ki tip ba ngam nang thoh ne pule ia ka ktien mynder, phewse ki nud ban thoh sha nga ha la ka jong ka ktien jong ki. Shim noh ia ka shi syndon lym kumta ngan tar lyngkhot lyngkhai.

Kapten : *(Leh arsap)* Map ia nga paiem. Ngam shym tip ei ei. Wat sngew ei ei, shah ba ngan pynpule ma nga na ka bynta jong phi. *(U shim*

ia ka shithi na u Tirot Sing bad u pule). Tirot Sing..........Syiem jong ka Nongkhlaw. Da kane ka Shithi nga pyntip sha phi ba ka Sorkar Bilat ka la mynjur ban pyllait noh ia phi na ka jinglong koidi. Phi lah ban leit phai pat bad synshar ha la ka Hima Nongkhlaw lajong ba phin bud bad kohnguh ia ka rukom pyniaid hima sima katkum ka jingkyntu bad jingbthah jong ka Sorkar Bilat na kawei ka por sha kawei pat. Kum ban shu kren lyngkut, phi bad u khun u hajar baroh phin long ki raiot jong ka Sorkar Bilat. Ha ka khyllipmat ba phi mynjur ban soi ia ka soskular ba la pyndait lang hangne, yn pyllait noh ia phi na byndi.

Soi/-
Agent jong u Governor
General.

Tirot : Kajuh shi kajuh. Pyntip ia ki bahalor jong phi ba u Tirot Sing um lah ban pdiang ia ka jingtyrwa namar ka long pyrshah ia ka Jingiatehkular ba la iateh hakhmat ka Dorbar Nongkhlaw ha ka 1826.

Kapten : Hynrei Tirot Sing kane ka shithi ka dei u mawjam bakhatduh ba phi lah ban ioh pat ia ka jinglaitluid. Soi ia kane ka Jingiatehkular bad phi lah ban mih noh

nangne kum u briew ba laitluid. Nalorkata, lada phi soi ia kane ka jingiatehkular mynta.....kiwei ki jingiatehkular ba mynshuwa kin ym trei kam shuh.

Tirot : Lehse phi u nongwei phim sngewthuh. Ka jingiatehkular hakhmat ka Dorbar Nongkhlaw ka dei ka jingiatehkular kaba kyntang na ka bynta jong nga bad u paid jong nga. Nga la smai la spot hakhmat ka Dorbar. Ngan ym lah da lei lei ban kylla jutang. "*Ka kham bha ba ngan iap kum u Syiem balaitluid ban ia kaba synshar kum u Mraw.*"

Kapten : Balei phi eh dohnud haduh katne katne ? Phim tip ba ka Hima Bilat ka long kaba riewspah, kaba khlaiñ bad kaba ıar haduh katta katta? Lada ka mon ka lah da kaba suk ban pynduh bad kurup ia ine i Rı ba tang shitroh jong phi. Balei phim pdiang ia ka jingtyrwa.......bad ....

Tirot : (*Kynrup ktien*) Kapten (*Dom*) phim sngew lehraiñ ban kren kum kita ki ktien? Lada ka long shisha ka Hima ka bakhlaiñ, bariewspah bad baiar.........balei............balei phi dang kwah bad khwan sa ia ine i Ri ba tang shitroh jong ngi ? Hato phi lah ban ioh ia ka jingshaniah jong kiwei da kaba shu thombor? Peit.........peit kumno ka Sorkar bakhlaiñ jong

phi ka leh ia nga, kim ithuh..........kim ñiewkor bad kim donkam ia nga kum u briew ....hynrei tang kum uwei na ki atiar ba kin pyndonkam na ka bynta ban pynlong kam ia ki jingthmu jong ki. Hato ym dei kane Kapten ?

Kapten : Tirot Sing..............

Tirot : (*Ka jingshitom ka nangjur nangjur*) Kapten, wat pynsep ei ia la ka por. Sngewbha leit noh. Nga kwah ban pynjah thait ialade khyndiat. Ka kpoh jong nga ka la suh tyrha baroh shisngi. Nga prie bad pynhiar da ka snam hynrei.... ...(*hangne u jyrhoh, u bat ia ka shadem. Ka jingshitom ka nangjur nangjur*).

Kapten : Kaei ka rai bakhatduh jong phi?

Tirot : Pyntip ia ki bahalor ba u Tirot Sing um lah ban pdiang ia ka jingtyrwa. Kane ka dei ka rai kaba khatduh bad ka bym lah shuh ban kylla. (*U jyrhoh biang. U shitom ban ring mynsiem bad u i shitom shibun*). Kapten, sngewbha phah ia u Monsing bad Kohthu shane.

Kapten : (*U khot ia u nongbud*) Abdul.

Abdul : (*U rung bad ieng attention*)

Kapten : Phah ia u Monsing bad Kohthu shane.

Nangta leit bad wan ialam ia u Doktor shane kloi katba lah.

Abdul : (*U mih*).

Kapten : Ngan leit ban phah ia ka jubab jong phi. Ngan sa wan biang. (*U Tirot Sing u shong marwei, u khih u ksar shane shatai. U bat ia ka shadem, ia ka kpoh bad u dem ha jingthiah*).

Jaka – 4

(*Rung u Monsing bad Kohthu*)

Monsing : Paiem.....ka la jia aiu? (*U Tirot Sing u jyrhoh bad kynroi prie*). Kohthu wan rah kato ka jaiñ kloi. (*U Tirot Sing u prie da ka snam ha ka jaiñ lyngkhot ba wan rah u Kohthu*).

Kohthu : (*U peit ia ka prie bad iohi ia ka snam*). Ka snam.........ka snam............u prie da ka snam. Kumno ngin leh?

Tirot : Wat khuslai. U Kapten u la phah shaw ia u Doktor hynrei nga sngewthuh shai ka la dier palat.

Monsing : Dier palat? Balei kan dier palat.

Sngewbha wat kren than, pyrshang ban pynjah thait ialade.

Tirot : (*Sur tlot*). Monsing..... ....Kohthu.......... sa tang khyndiat por u moina un sa her noh na kane ka ruh jong ka met jong nga. Haba kata kan jia, nga kwah ba phin leit sha Ri Khasi baieid ban rah ia ka khubor bakhatduh jong nga. Phi kular ban leh ia kane?

Monsing : Ngi kular Paiem.

Kohthu : Kren Paiem, kiei kita ki kyntien bakhatduh jong phi.

Tirot : (*U dap mynsiem bad jaw ummat. U kren suki bad sangeh hateng hateng*) Ko khun baieid bad ko Ri I Mei I Pa, katno nga thrang ban don pat bad phi sa shisien. Hynrei wat lada ka long kumno kumno, to tip ba haduh ka sngi ba khatduh jong nga ngam shym la pdiang ne soi ia kano kano ka jingiatehkular lait na ka Jingiatehkular ba la ia soi hakhmat ka Dorbar Nongkhlaw jong ka snem 1826. Para Ri baieid, ynda nga la khlad noh na kane ka pyrthei, wat ai ba ka jingiap jong nga kan long ka jingkut jong ka jingialeh ban ioh pat ia ka jinglaitluid. To ieng tylli kawei bad to kynmaw ba uwei pa uwei u dei ban

long uba la khreh ban iada ia la ka Ri ban beh krad ia une u mynder na ka DEW KYNTANG jong ka Ri baieid jong ngi.

Nga kyntu iaphi ia kane ym namar ba nga kwah wad kput shimet, hynrei ka dei khamtam eh ba ka JINGLAITLUID *jong ka jaitbynriew*, *ka* JINGLAITLUID *jong ka Ri ka don ha ka jingma kaba khraw.* Kynmaw ka kham bha ba ngi iap kum ki briew kiba laitluid ban ia kaba im kum ki Mraw.

Ka shong haphi mynta ban jied la phi kloi ban iap kum u briew u balaitluid ne ban im kum u MRAW...........(*U shem shitom ban ring mynsiem. U kren da ka sur tlot ha u Monsing & Kohthu*). Monsing........... Kohthu .... sngewbha khyllie ia ka khlieh jong nga khyndiat, ba ngan peit khatduh ia ka Ri Khasi baieid jongnga. (*U Monsing bad Kohthu ki rah bad khyllie ia ka khlieh. U Tirot Sing pat da kaba jaw ummat u pyrta jam khatduh artad u ong*). Khublei ko khun baieid.........khublei ko Ri Khasi...........ko Ri I Mei ko Ri I Pa....... ngan..........n........g...........a..........n.........ym iohi shuh iaphi (*U dkut mynsiem*).

Monsing : Paiem...........Paiem..........

Kohthu : (*u Iam*) Em.........em..........

Jaka - 5

(*Rung u Kapten bad u Doktor*)

Kapten : (*Ha u Doktor*) Leh ia la ka kamram.

Doktor : (*U eksamin ia u Tirot. U twad ia ki thied snam, u sngap ia ka jingtied u klongsnam. U kyrngah ka khlieh bad u ieng suki jai)* Kapten, ka la dier palat. U Tirot Sing u la IAP. (*Ka stage* ka kynjah jar shipor khlem don ba khih bad khlem don ba kren katba ka sur jingrwai Ri Khasi Ri Khasi...........ka kynud sngew myllung).

Kapten : Baroh leit bad ap ha ophis jong ṅga. (*Baroh ki mih*)

Kapten : (*U peit ia u Tirot Sing. U pynkup bha ia ka nep bad u kren wei briew*).

Ngam pat ju iohi ia ka jingshlur, jingiaineh bad mynsiem len lade kaba haduh katne. Lada baroh ki Khasi ki long ha kane ka juh ka jinglong, ngin ym lah da lei lei ban pyndem ia ki. Wat la u long u nongshun jong nga, nga burom ia ka jingshlur bad jinglen lade jong u. Lehse ha kawei ka sngi ka kyrteng bad ka Nam jong u kan sa paw bad sah nam ha ki khana pateng la pateng kum uwei na ki 'riewshlur bad nongialeh laitluid ba khraw

tam jong ka Ri India. Nga ai hangne ia ka jingburom bakhatduh jong nga ia une u 'riew khraw. (*U ieng attention, salute* bad mih noh. Ka *background music* bad ka kynto bikur shipai ki iaid ryngkat ryngkat. Ki *light* ki dum suki suki nangta bteng ka jingkren jong u *Nongbthah*).

NONGBTHAH : Jngai na la ki ba ha iing ha sem, jngai na la ki baieid ba thoiñ, jngai na la u khun u hajar, jngai na la ka Ri baieid thep mynsiem.......U Tirot Sing u la khlad noh na kane ka pyrthei. U la iap hynrei ka jingkynmaw burom ia u ka dang im ha ki dohnud jong ngi. Da ka jinglen lade u la iap bad da ka jingiap u la IM junom. Namarkata, ha ka dohnud jong uwei pa uwei u briew shityllup ka pyrthei, na kawei ka pateng sha kawei pat, to ai ba ki kyntien jong U Tirot Sing kin pynkynmaw ia ngi ia ka jingkordor jong ka JINGLAITLUID haba u ong:

"KA KHAM BHA BA IAP

KUM U BRIEW U

BALAITLUID BAN IA KABA

IM KUM U MRAW"

19

KA ELEKSHON

Ha ka Ri India jong ngi, ngi ju ioh ia ka Elekshon la kumno kumno shisien man ka san snem. Ka por Elekshon ka dei ka por kaba shongshit bha ha shnong ha thaw bad teng teng kaba don shibun ki jinghuri hura bad jingkulmar. Ki seng saiñ pyrthei bapher bapher ki pyrshang ban khring ia u paidbah ban thep ia ki *Vote* khnang ba ka *party* jong ki kan jop. Ki kandidet ki khlei ia la ki juban lak bad ki jingkular kiba ngim lah shuh ban ñiew tang. Ki samla kynthei shynrang lei lei ki ia shongshit sharum shaneng. Baroh ki kren tang shaphang ka Elekshon, hynrei u babun u ba lang um sngewthuh ia ka jingkordor jong ka "vote" bad ka Elekshon.

KI NONGIASHIM BYNTA:

1. U Rangbah Shnong.
2. U Bah Khrawkupar. U Kandidet ha ka Elekshon
3. U Tipshai. U 'Riew Rangbah ba shemphang.
4. U Phrang.
5. U Wansuk.
6. U Shanlang.
7. U Lambok

(4–7: Ki khynnah samla shynrang.)

8. Ka Timai, Ka Nongdiesha.
9. U Khlaiñ, U Lurshai bad katto katne ngut ki Rangbah.

KA ELEKSHON

Ha *stage* don u Phrang, u Wansuk, u Shanlang bad u Lambok. Ki dang ia pynbeit ia ki *P. A. System.* Ka dei ka jaka ha kaba u Bah Khrawkupar u dei ban kren ha ka jingialang paidbah. Yn iohsngew ia ka jingiakren hum hum ham ham jong u paidbah u ba dang ap ia u Bah Khrawkupar. Hadien katto katne por wan rung uwei u 'riew tymmen, u Bah Tipshai.

Jaka – 1

Tipshai : Dei hangne mo hep ban wan pynlong jingialang u Bah Khrawkupar ?

Phrang : Hooid parad. Phi ithuh bha ia u?

Tipshai : Shu ithuh hi malu mala. Hynrei nga da kwah eh ban sngap u kren aiu.

Wansuk : Kata ka mut phi dei na ka juh ka seng jong I Bah Khrawkupar mo parad ?

Tipshai : Em phi. Ngam ju don ha kano kano ka seng.

Shanlang : Wa I parad. Phi kren kumno kumta. Phim ju leit thep "*vote*" ha ki por mynshuwa?

Tipshai : Balei em. Ka *vote* ka dei ka iktiar bad ka Hok tynrai jong uwei pa uwei u briew u

ba la kot ia ka 18 snem rta Ka dei ka bor kaba khlaiñ haduh katta katta. Phi pat hep la katno sien phi la ju thep *vote* ?

Phrang : Ha kane ka elekshon ka ban wan, kan sa long ka sien kaba nyngkong ba ngan thep *vote.*

Wansuk : Nga ruh ka dei ka sien kaba nyngkong.

Tipshai : (*Peit ia ka baje kti*). Wa kumno kumta. La hynriew shiteng. Shano uta u Bah Khrawkupar. Ka jingialang ka long ha ka por hynriew baje em ?

Shanlang : Shisha keiñ, balei katta um pat poi. U paidbah u la i thait ban ap (*Nabar yn iohsngew ia ka jingiakynhoi risa u paidbah. Ka jingiakynhoi phawar ka nang jam nangjam*).

Tynrap-tap-tap kumba phah I Mei na Iing.

Tynrap-tap-tap kumba phah I Mei na Iing.

O ha ita i sur ngin ia iuh baroh baroh.

O ha ita i sur ngin ia iuh baroh baroh.

Shon ia ka shap ha ka dur jong ka TRAP.

Phrang : Kita ki la ia wan, ia ia ngin ia leit shaw.

Jaka - 2

(U Rangbah Shnong, U Bah Khrawkupar bad katto katne ngut ki Rangbah ki ia shong ha rynsan ba la pynkhreh itynnat bha).

Lambok : Te paralok bad para shnong para thaw, ban ym pynslem shuh ngin ia sdang noh ia kane ka jingialang mynta ka janmiet. Kumba la iadep pynbeit lypa ngi khot ia u Rangbah Shnong ban long u shongknor bad un pyniaid ia kane ka jingialang.

Rangbah Shnong : *(U Ieng)*. Para Shnong para thaw, nga ai khublei sngewnguh iaphi baroh kiba la ia pyllait por khnang ban poi sha kane ka jingialang. Dang mynshem taiew phi la iohsngew ia ka jingkren jong kito kiwei kiwei ki kandidet ki ban ia ai reng ha ka elekshon ka ban wan. Mynta pat phin sa iohsngew ia ka jingkren jong u Bah Khrawkupar u ba long uwei na ki kyrtong ban ia aireng ha kata ka lympung. Shuwa ba ngan khot ia u Bah Khrawkupar ba un kren, nga kyrpad iaphi baroh ba phin long ki ba kren ba khana da ka akor bad ka burom. Lada phi kwah ban kylli ia kano kano ka jingkylli, ka jingkynthoh ne ka jingai jingmut halor kano kano ka mat bad ka bynta kaba u Bah Khrawkupar un kren.........sngewbha wat leit lehraiñ ban kylli

beit phuk phak khnang ba ka kam kan kloi. Te mynta ngan khot noh ia u Bah Khrawkupar ba un kren ha ngi. (*Ha u Khrawkupar*), Bah Khrawkupar............... .

Khraw : Rangbah Shnong badonburom, uba long ruh u Shongknor jong kane ka jingialang, ki longkmie longkpa, ki hymmen ki para, ki samla kynthei bad shynrang, nga pynpaw ia ka jingsngewnguh jong nga iaphi baroh kiba la pyllait por khnang ban poi sha kane ka jingialang mynta ka janmiet. Nyngkong eh nga pan map na phi baroh ba ngim shym la lah ban sdang ia ka jingialang ha ka por ba la buh. Nga dang shu wan beit beit na kawei pat ka jingialang kaba kyrkieh kyrkieh, kumta ngam shym lah ban poi ha ka por kaba biang. Nga kyrmen phin map ia ine i jingbakla bad jingduna barit jong nga.

Para shnong para thaw, phi la tip ba ka elekshon sha ka Dorbar Thaw Aiñ kan sa long ha u bnai ban wan. Namarkata nga ieng hangne kum uwei na ki shakri barit tam uba la shakri ia phi kum u nongmihkhmat paidbah la bun bun snem mynta. Ha kine ki snem ba la dep nga la donbok, ba kum u nongmihkhmat jong phi nga la ioh ia ka shuki kum uwei na ki myntri ka jylla. Bad ha la i bor jong nga nga la leh katba lah ban

iarap bad pynbiang ia ki jingdonkam bad jingdawa jong phi u paidbah. Peit ka um bam um dih, ki lynti ki syngkien, ki khap bad nur um, ka jingai ding elektrik, ki dawai sboh ban rep ban riang, ka jingplie lad bad ai jingiarap ia ki nongrep. Ka jingpynbun shuh shuh ia ki dukan '*Ration*' bad bun kiwei kiwei kiba nga la leh na ka bynta ka jingbha jong phi ki paidbah. Hooid ngam len, lehse hangne hangtai don ki jingdonkam ne ki jingkyrpad jong phi u paidbah kiba ngam shym la lah ban iarap. Ia kita baroh nga pan map na phi bad nga kular ban pyndep ia ki lada phi dang ibit ia nga ba ngan shakri ia phi ha kine ki san snem ki ban wan. (*U dih um na ka klat ba la buh lypa hajan*).

Baroh, nga ngeit phi la tip ia ka shap jong nga ha kane ka Elekshon. Ka shap ka long da ka dur jong ka TRAP. Balei nga la jied ia ka TRAP ? Namar ka Trap ka iada ia ngi na u slap u phria bad ka sngi ka lyer. Ka Trap ka dei ruh ka dak ka shin jong u khun khasi khara, uba rit uba ria bad ba duk ba toi. Namarkata, ha ka sngi ba phin leit thep '*vote*' phin buh jingkynmaw ban shon ia ka shap jong phi ha ka dur jong ka TRAP ban im ka Ri bad ka Jaitbynriew.

Tang da kine ki ktien sa shisien nga sngewnguh ia phi baroh kiba la iapoi sha

kane ka jingialang jong nga. Mynta nga don sa kawei pat ka jingialang ha Mawkynthih bad ngan hap leit noh kumne kumne. Hynrei shuwa ban ia khlad sa shisien nga pynkynmaw ban shon ia ka shap jong phi ha ka dur jong ka TRAP. Khublei (*u paidbah u thapkti*)

Rangbah Shnong : Phi la iohsngew ia kito ki kyntien ba sngewtynnat u Bah Khrawkupar. Nga ngeit skhem ba ngin iahap jingmut bad kaei ba u la khlei. Don ba kwah ban kren ei ei ? (*Baroh ki sngap jar jar*). Lada ym don ei ei, ngin pynwai noh ia kane ka jingialang. Hynrei shuwa ban pynwai nga kitbok kitrwiang ia u Bah Khrawkupar ha kane ka Jingiatynjuh bor jong u. Khublei shibun ia phi baroh. Ka jingialang ka la wai. (*u paidbah u iapra la ka lad ka lad. Ki da iasaid ia nia para ma ki halor ki jingkren bad ki kam jong u Khrawkupar. Ki katto katne ki nongkyrshan bad khynnah samla ki leit on ia u Bah Khraw ki da ia risa artat artat lynti*).

Iano phin *vote* ?

Ia i Bah Khrawkupar

Haei phin shon ?

Ha ka TRAP

Tynrap-tap-tap kumba phah i mei na iing.

Tynrap-tap-tap kumba phah i mei na iing.

O ha ita i sur ngin ia iuh baroh baroh.

O ha ita i sur ngin ia iuh baroh baroh.

Shon ia ka shap ha ka dur jong ka Trap.

(*Ka jingkynhoi risa ka nangjah suki suki*)

Jaka – 3

(*Tipshai, Wansuk, Phrang, Khlaiñ, Lurshai bad katto katne ngut ki 'Riew Rangbah*),

Tipshai : (*Ha u Phrang bad u Wansuk*). To samla ngan shu leit noh shuwa mo ?

Phrang : Phi sngew kumno parad halor ka jingkren jong i Bah Khrawkupar myntan ?

Tipshai : Ngan ong kumno phi hep, Nga hi shimet, nga sngew ba ngim dei tang ban shu sngap ia ki kyntien jali jaum ne padiah thylliej jongno jongno. Ngi dei ban bishar khamtam eh ia ki kam jong ki.

Wansuk : Ki kam ! Phi mut u Bah Khrawkupar um ju trei kam keiñ parad ?

Khlaiñ : Em phi, i mut ban ong ba phi dei ban da dok ia ki kam babha bad ki jingduna jong i ruh. Ym dei kumta Ma ?

Tipshai : Hooid. Namar u briew um long uba janai. Ngim dei ban bishar tang ia kaei kaei kaba ngi iohi nalor hynrei ngi dei ban bishar bad iit bniah khamtam ia kaei kaba don hapoh.

Phrang : Ban shu tih kynroi wad daw pat te parad ka suk than. Da ai bad ki nuksa ki sabut te hooid seh. Ha ka jingpeit jong ngi, u Bah Khrawkupar u long uba phluk phluk phlak phlak bad khuid mynsiem. U bym ju don nam sniew mynno mynno.

Tipshai : Nam sniew ? Phi bakla phi hep. Namar mynhynne katba ngi dang ia wan sha kane ka jingialang, nga la iohsngew ba u paidbah u kren sngewsih bha halor ki kam thala bad jingleh sat u Bah Khrawkupar.

Wansuk : Kam thala ! Kam lah ban long phi. Ka dei tang ka jingkren bishni suda.

Khlaiñ : Ban iakren pat ia kata te ñiar eh na u Nongmihkhmat paidbah u bym thala. Lada ia wad bniah ym don ba lait wat tang uwei ruh, khamtam lei lei ha ka liang bam sap.

Phrang : Shaphang u Bah Khrawkupar te ngam ngeit phi. Peit, ma u u long u Myntri ba peit ia ki khlaw ki btap, ki jaka puta. Hynrei nga tip ba um don jaka puta ne ka khlaw ka btap la jong.

Wansuk : U bapli wat tang ka iing ka sem la jong ban sah um don.

Lambok : Hooid keiñ. Peit u Bah Dran, u Myntri ha ka bam ka dih, u don la ka iing ka sem. Ka dukan kaba heh.

Shanlang : Uto lei lei u Bah Tlik. Dang mynno u long Myntri. Mynta pat u la da don la ka kali, ka iing ka sem. Haba mynshuwa u long u bym da bit da biang eh te phi ha iing ha sem.

Phrang : Ban ia nujor ia u Bah Khrawkupar bad kiwei pat te la hok eh u Bah Khrawkupar phi.

Khlaiñ : Hynrei ki ong hana ba u Bah Khrawkupar u long uba kyrni bha ha ka bam ka dih te phi. Bunsien ka kyiad ka shu poi hi ha iing katba u donkam.

Tipshai : Phi iohi, ka bam sap ka don bun rukom. Don uba bam pyrshah da ka pisa tyngka. Don pat kiba bam sap ha kawei pat ka liang. Don uba leit bam ei ha ki Hotel, ki Restaurant, ki Club. Don pat kiba shu shim ia ka phone bad baroh ki jingdonkam ki la shu poi hi ha iing '***Best quality***' Don ruh uba leh bun kam, leit tour shane shatai. U thaw ki '*Tour programme*' kiba i ma ban peit.

Hana ba un leit jngoh ia ki shnong nongkyndong. Bad ki kyrteng ba u ai phin da sngewlyngngoh bad phin da ong hi ruh, ni une u Myntri uba da kit khia bad trei shitom da shisha. Phewse, baroh ki 'tour' ki kut ha ki Dak Bangla, ki *Circuit House* bad *Guest House.* Ha la ka bam ka dih bad ki kam awria. Ynda haba ki la pura bad ka khlieh kam trei kam bha shuh ki die ia ka Ri bad ka jaitbynriew da kaba soi ia *ki contract, ki file, ki soskular, ki permit, ki license* bad bun kiei kiei. Kim salia ban leh ia kano kano kaei kaei tang ban biang ia lade shimet.

Wansuk : Parad, u Bah Khrawkupar um long phi kumta Wat la u bam u dih um pat leh khyllah kumba ong maphi myntan.

Tipshai : Dei hangta kein ba nga ong ba phi dei ban bishar ia u briew ym na ki ktien hynrei na ki kam. Peit ia ki khlaw sawdong jong ngi. Ki khlaw ki long ka jingim jong ngi, kiba ngi ioh shibun ki jingmyntoi. Hynrei mynta la dep aiwai lut ia ki baroh ha u khyllah jait. Phi tip mano ba la soi ia kata ka '*contract*' ? u Bah Khrawkupar (*Baroh ki shu peit lyngngoh ia u Tipshai*) Lada phim ngeit wad bad phin sa lap ia ka jingshisha. Wat sngeweiei, nga kham kyrkieh khyndiat, ngan iaid shuwa (*U mih. U Khlaiñ bad Lurshai ki mih lang. Sah sa tang u Wansuk, Phrang, Lambok bad Shanlang*).

Phrang : U tymmen bieit. U pyrkhat ba ngi dei tang ki khyllung ki bym tip ia ka dang ka duh. Ia ia phi ngin ialum noh ia kine ki tiar ki tar ioh lap ba miet, (*Ki light ki dum suki suki bad yn iohsngew ia ka sur u Nongbthah*).

Jaka - 4

Nongbthah : (*Ka elekshon ka la dep. U Bah Khrawkupar u la jop bad ioh long u Myntri. Ki por ki sngi ki iaid bad mynta ka la iaid ka snem kaba saw jong ka jinglong Myntri jong u*).

(*Ka stage ka shai suki suki. U Tipshai u dang dih sha ha dukan sha*).

Tipshai : Ko kong. (*wan mih ka Timai*) Katno ka bai sha jong nga ?

Timai : Lai piah, parad (*Shim pisa bad ka leit noh shapoh*).

Jaka - 5

(*Rung kyndit kyndit u Phrang bad u Wansuk. Shongshit kren bitar, kren dom. Ki da byrngem pynhiar kput artat ia u Bah Khrawkupar. Ki khlem iohi ia u Tipshai*).

Phrang : Kumno u nud u Bah Khrawkupar ban leh haduh katne katne ia ngi.

Wansuk : Ba ngan da tip ban long kumne ngan ym jin da la trei shitom na ka bynta jong u. Um i salia wat tang ban iakren bad ngi. Por Elekshon pat khru shi khru u wan wad ia ngi dalade. Katno ngi la duh thiah duh dem ha ka por Elekshon.

Phrang : Ym tang katta. Phi iohi mano ba don hangto ha kamra jong u. Dei tang ki badon ba em, ki *contractor,* ki mahajon khyllah jait suda. Shish ka jingijaboh, bad i jem daw.

Wansuk : *(Khot)* Kong, ai sha ar pela (*iohi ia u Tipshai)* Are i parad, shano kumne ? Phi shait phi koit bha ?

Tipshai : Hooid, nga shait nga koit bha. Nga wan donkam shatai sha khyndai lad. Nga shu rung dih sha noh hangne. Phi pat shano kumne ? Balei phi thangiong, i dom katne katne ?

Phrang : Yn ong kumno phi parad, ki jingkren jong phi ha kito ki por Elekshon ki la urlong shisha.

Tipshai : Balei kumta hep ?

Wansuk : U Bah Khrawkupar, um dei u 'riew shakri paidbah. U dei u 'riew ieid spah bad khwan myntoi shimet.

Phrang : Balei ki rangbah Khasi jong ngi tang shu kiew kyrdan tang ioh shong shuki ki ñiewbeiñ ia u luk u lak, paradoh parasnam. Ki iajuh bad u khyllah jait. Ia ngi i kumba ki lehraiñ ban kren ban khana. Ki sngew ba ngi long u ba kham duna ha ka jingnang jingstad jingdon jingem ban ia kiwei. Ki donkam ia ngi tang ha ki por Elekshon. Phi tip ki paidbah ki ong kumno ia u Bah Khrawkupar mynta. Ki ong ba naduh ba u la long MLA bad Myntri te um ju don por shuh ha shnong ha thaw. Wat ban leit kai ha iing ki parashnong, um i don mon, imat u kheiñ beiñ kheiñ poh bym ia ryngkat kyrdan. Ban kren ha lynti syngkien harum haneng u shu kren tang bym banse. Ha ka por Elekshon pat u phuh samrkhie lynter, u pariah bha ka ktien ka thylliej, u rung lut ha iing u baduk ba them khlem jingsngew ei ei.

Tipshai : Phi i Samla, ka tynrai jingsniew baroh ka dei na ngi uwei pa uwei. Ngi long kiba khim jingmut bad ngi pyrkhat ia ka bit ka biang shimet. Ngim peit ia kaei kaba shajngai. Bad ngim nud pat ban leh ia kaba dei ioh duh myntoi ialade.

Phrang : Phi mut kumno parad ?

Tipshai : Nga mut ban ong ba ma ngi, haba ngi jied ia la u Nongmihkhmat ngim peit

kham jngai aiu u la leh, lane u lah ban leh ban kyntiew ia ka Ri bad ka Jaitbynriew. Lada don 2 ngut ki Kandidet uwei uba iarap ia ka jingdonkam jong ngi shimet shimet - uwei pat uba trei na ka bynta ka jingbit jingbiang uba bun balang. Te ha ka por Elekshon ki briew kin jied iano? Ki jied ia uta keiñ u briew uba iarap ia ka jingdonkam jong ngi shimet shimet kim salia wat lada u long kumno kumno ruh. Dei hangne ba mangi u paidbah ngi bakla, ngi pyniap hi dalade ialade. Ngim salia ia uba bun balang haba myntoi ialade.

Wansuk : (*Hadien shipor*) Ngi la kren beiñ iaphi mynshuwa hynrei mynta ngi shem ba phi long uba kham stad bun spah shah ban ia ngi. Kaei kaba bha eh ia ngi ban leh mynta parad ban im ka Ri bad ka jaitbynriew.

Tipshai : Ngi dei ban long kiba peitngor bad im sngi ha kiei kiei ki ban kyntiew ia ka Ri bad ka jaitbynriew la ha ka pule ka dangle, ka trei ka ktah, ka khaii pateng, ka rwai ka siaw, ka put ka tem, ka thoh ka pule ka riam ka beit bad kiwei kiwei. Ngi dei ban rat tyllong ia u Nongdie Ri bad u Iingkhongshyllangmat.

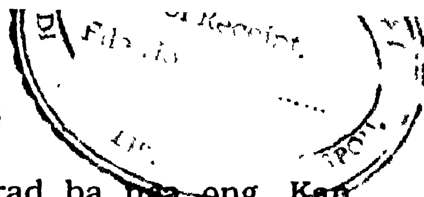
Phrang : Kan myntoi aiu ia ngi u barit baria ba ngin leh ia kita katba kiba don ha ka bor bad ki nongsynshar kim salia.

Wansuk : Phi tip parad, myn ha kane haba ngi leit "*interview*" ban ioh rung kam, ani ki jingkylli khyllah sngi aiu phi. Phi dei uei ? U Khynriam ? U Pnar ? U Bhoi ? U War ? Phı long niam aiu ?

Phi don ha kano ka Seng Saiñpyrthei ? Bad phi tip parad ha kaba khatduh mano ba ioh rung kam ? Ioh u poiei. Namar napdeng jong ngi ki Khasi wat lada ngi *pass* bha ruh, hynrei tang na ka daw ba ngim dei na kajuh ka jait, kajuh ka niam ne kajuh ka Seng Saiñpyrthei ioh nong u poi ei.

Phrang : Ym tang katta. Ngi tip pylleiñ pylleiñ ba uta u poi ei um shym *pass* bha tangba u la pynbam pisa ha ban da biang.

Tipshai : Dei hangta keiñ hep ba nga ong ba ngi dei ban im sngi ban leh ia kiei kiei ki ban pynim bad kyntiew ia ka jaitbynriew. Naduh u baheh duh haduh u barit tam, ngi dei ban iarap, ban pynshlur bad kyntiew shuwa ia u paradoh parasnam, kam pher la u dei na kano kano ka Jait, na kano kano ka Niam bad na kano kano ka seng saiñpyrthei tangba u dei u paradoh parasnam. Namar ha ka ba kut mano ba myntoi ? Myntoi ka Ri, myntoi ka Jaitbynriew, myntoi ki khun ki kti jong ngi hi. Ngi donkam ban buh ia ka Ri bad ka Jaitbynriew ha shuwa ialade.

Phrang : Kata keiñ parad ba nga ong. Kan myntoi aiu ia ngi u rit u ria ban pyrkhat ia ka lawei ka jaitbynriew lada uba don ha ka bor um pyrkhat ei ei.

Tipshai : Kaba dei kaba phi ong, hynrei mano ban kham donbor ban ia u paidbah lane ki rit ki ria ba phi ong. Phi tharai kham donbor kita kiba don ha ka bor synshar ban ia ngi u paidbah ? Phi bakla. Baroh ki Nongmihkhmat paidbah ki long ki shakri bad u paidbah u long u kynrad. Lehse ka dei ka jingaimon palat jong ngi ki paidbah ia kine ki shakri kat ban pynlong iaki haduh ba kim tip shuh ia la ka kamram, ia la ka jong ka kyrdan bad ia la ka jong ka iktiar. Namarkata ia kum kine ki shakri dei ban pyndonkam da u shabuk lane da ka wait bashyrkhei tam. Bad uta u shabuk bad ka wait dei ka *vote* jong ngi ha ka por Elekshon.

Wansuk : Ka *vote* ? Hynrei kumno ngin leh ban ioh ia ki Nongmihkhmat paidbah kiba im sngi shisha na ka bynta ka Jaitbynriew ?

Tipshai : Phi i hep haba ngi thung diengsoh ngi thung barabor da u symbai ne tynrai u ba lah ban ai kham bun ki soh na uwei u snem sha uwei pat. Ngi ju thung ruh da u diengsoh uba kham im slem ban kham myntoi. Hynrei phi tip hi ba u diengsoh um

lah ban im shirta bad kan poi ka por ha kaba un ym lah shuh ban ai jingmyntoi ia ngi bad u tlor noh. Ia kum kine ki jait diengsoh ki bym larkam dei ban pom pynngat noh bad thung bujli da kiwei. Lymda ngi nud ban leh kumta bad lada ngi nang ai shi ai sboh ia kita ki diengsoh bym larkam shuh, ngin pyniap hi dalade ialade.

Phrang : Phi mut ban ong ba ki Nongmihkhmat paidbah ki syriem ia ki diengsoh ?

Tipshai : Hooid ki syriem ia ki diengsoh bad ngi dei ban leh ia ki thik kum ia ki diengsoh.

(*Rung ka Timai kaba rah ar pela ka sha. Ka buh halor miej hajan ba shong u Phrang bad u Wansuk*).

Phrang : Kong sngewbha wan rah sha sa shi pela ia i parad.

Tipshai : Em phi keiñ shuwa. Nga dang shu dep dih myntan myntan.

Wansuk : Koit phi to dih la ka dih shisien shisien. Phi kwah ban kyntait ia ine i jingtyrwa barit jong ngi ?

Tipshai : Phi da kren pat haduh katta te to ngin ia dih la ka dih.

(*Rung ka Timai bad ka sha shi pela. Baroh ki iadih suki jai bad ka pyrda ka khang suki suki*).

37

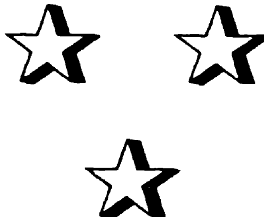
KYNMAW IA LA KA KAMRAM

Man la u briew u don la ka jong ka kamram. Naduh u Baheh tam haduh u Barit duh, ka kamram ki don. Hynrei bunsien ngi klet, ngi leh sting lane ngim kit khia ia la ka kamram.

Kane ka dei ka jingjia ha kawei ka ling ka Sem kaba u Kpa u trei kam sha jngai na la ka iing ka sem bad ka Kmie ka dang shu ioh treikam sorkar (*ophis*). Kumta ka khun marwei jong ki, bunsien, khamtam lei lei haba ki kmie ki kpa kim don ha iing kam ju kitkhia ban leh ia ki kamram kum ka khynnah skul. Ka kmie kaba dei ban peit ia ka ling ka sem, ha ka jingbun kam ban pynbiang ha ophis, kam lah ban kitkhia ia la ka jong ka kamram kum ka Kmie. Ka *Headmistress* pat, kaba kitkhia ia la ka kamram lajong, ka peit ia ka iaid ka ieng, ka jingleh, jingtrei shitom bad jingminot jong ki khynnah skul. Kumno ki leh naduh ka sngi banyngkong ba ki rung ha skul. Ka bud dien ter ter ia kita baroh katba ki sngi ki ia ki nang iaid. Dei da ka jingkitkhia jong ka ba ka la lah ban pynbha biang ia ka khynnah skul. Ha kajuh ka por ka la pynkyndit bynriew ia ka Kmie jong ka khynnah skul ka ba la jan klet ia la ka kamram lajong.

KI NONGIASHIM BYNTA :

1. Ka Aitimon ..... Ka Kmie
2. Ka Daplin .... Ka Khun marwei
3. Ka Dashisha..... Ka paralok jong ka Daplin
4. Ka Sharailin.......Ka Headmistress

Jaka - 1

Por Janmiet

(Ha Iing ka Aitimon ha kamra Shongkai)
(Daplin & Dashisha)

Dashisha : *(Tied jingkhang nabar)*.......

Daplin : Are.....don ba wan shane ....(*leit plie)* ....wa ! I Dashisha, shano kumne phi rah la ki kot ki sla.

Dashisha : Nga mut ban wan shane shaphi keiñ ban ialeh ia kine ki *Homework*, namar phi tip Dap, ngam sngewthuh sngewthaw ba ki kyllaiñ palat.... (*peit ia ka Dap*) Hynrei phi pat, phi riam phi beit haduh katne, phi mut ban leit jingleit ne ?

Daplin : Hooid, nga mut ban leit peitkai ha Anjalee bad i ...phi tip hi keiñ ito iba nga ju ialeit iawan mynta shipor.

Dashisha : Phi la dep *revise ia ki kot ?*

Daplin : Em, ngan sa leh ynda wan cinema shibit, namar I mei ruh im don ha iing bad in wan haduh 9 baje, kumta in ym tip ba nga leit cinema. Ia Dashisha, leit lang noh bad ngi.

Dashisha : Oh ! em phi, ngam lait. Sa kawei, nga kwah ban *revise* ia ki kot namar ngi don eksamin lashai. Phi tip Dap.......... ngam pat lah ei ei ruh em. Ym tang katta, ka nonghikai jong ngi ruh kam ju hikai thikna baroh shisnem. Ka lap miet la ka pule *Novel*, thaiñ jingthaiñ ha klass....*homework* ruh kam ju ai. Phi shimet kaba stad te hooid ....hynrei manga seh......to.....to ngan ym pynslem shuh iaphi, ngan leit noh shwa....ngın sa ıakynduh pat lashai ho ?

Daplin : To kata.....oh ! Dashisha, sngewbha wat iathuh hano hano ruh ba nga leit cinema mynta.

Dashisha : Shish phi ngan leit leh leı kumta (*Dum ki lights*)

Jaka – 2

(*Step babud*)

(*Daplin bad Aitimon*)

Aitimon : Khun, phi la dep ?

Daplin : Em Mei, nga la jan dep artad.

Aitimon : Peit shane khun, mynta baroh shibnai ngi bunkam palat ha Ophis ba dei ka por *Assembly*. Te ngan hap leit trei dang kloi.....

sa bam sa dih hi bad sa khang bha ka iing ka sem shuwa ban leit mo......Oh ! khun, sa leh bha keiñ (*Mih. Hadien Shipor*).

Dashisha : (*Nabar*).......Dap.......Daplin

Daplin : ......Nga la dep artad

Dashisha : (*Rung*). Kumno phi la dep ia ki *home-work* ?

Daplin : Em phi, ynda la poi janmiet nga la sngewthait palat, kumta nga la thiah beit. Phi tip Dashisha donbok shibun namar mar iarung manga wan poi i mei bad i khlem tip ba nga wan cinema.

Dashisha : Shano pat i don mynta ?

Daplin : I la leit ophis, i ong ba mynta baroh shibnai i dei ban leit trei dang step.

Dashisha : Dap, katta ba nga wan.....ngam pat ju kynmaw ban lap shisien ruh ia i mei jong phi.......I Mei jong ngi te i bym shym ioh shongskul thikna im ioh lad ban trei kam sorkar bad i don barabor ha iing. I leh shitom katba lah ban pynbiang ia ngi nadong shadong.

Daplin : Balei, phi dang khyllung eh seh maphi?

Dashisha : Em ngam mut ia kata, hynrei ka kmie jong ka iing ka don la ka jong ka

kamram bakhia.....Map ianga Dap.... hynrei, peit ia i Mei jong phi, im don por shuh ha iing ha sem bad im tip ia ka iaid ka ieng jong phi ne ban korbar ha iing ha sem, hynrei i hap ban pynbiang pynban shabar.....nalorkata i Pa jong phi i trei sha jngai.....Hato mynta, lada i Pa jong phi in tip kumne ka long ka iing ka sem, phi tharai in sngewbha ?

Daplin : To......to.... to wat sdang kren riewtymmen eh maphi ......ia..... ia.......ngin ia leit noh sha skul.....ngan sa iathuhkhana shaphang kato ka cinema ba nga wan peit .. (*Ki mih*).

Jaka - 3

(*Ha iing : Daplin, Dashisha bad Aitimon*)

Daplin : (*Rung bad shong sngewsih marweikham hadien, rung ka Dashisha*)

Dashisha : Dap, kumno phi lah bha ia ka eksamin mynne ?

Daplin : (*Sngewsih*).....Em phi.....ngam shym lah ei ei ruh, namar ngam shym la ioh khreh kot mynmiet (*kren bynñiaw*)....Shish....balei nga la leit *cinema* stad mynhynin ...mynta ka kynti, nga tip skhem ba ngan sa phiel. Phi tip Dashisha, baroh ki test mynta u snem nga la phiel, hynrei i Mei im ju tip.

Dashisha : (*Lyngngoh*).....Im ju tip ? Balei, phim ju pyni ia ka *Report Card* ba in soi kyrteng ?

Daplin : Em, ngam ju pyni bad nga ju soi hi barabor.

Dashisha : Soi hi ! Balei phi leh kumta Dap ? Baroh shikatta phim ju leh kumne ......phi long barabor ka bastad, ba kohnguh sneng bad ba shida. Ngam sngewthuh shuh.....kaei kaba pynlong ia phi ban leh kumne.

Daplin : (*Sngewsih*).......Ngan ong kumno phi Dashisha. Imat dei ka jingiohmon bad jinglaitlan palat. Nga leit nga wan katba mon.......wat i Mei ruh im ju tip. I mih dang step bad i wan trei miet jan barabor. Kumta ngim ju kham ioh por ban ia shongkai iathuhkhana, lane ba in sneng in kraw ban kylli tohkit....Hynrei mynta nga sngewtieng... hooid nga sngewtieng.

Dashisha : Sngewtieng.........Sngewtieng balei ?

Daplin : Ka *Headmistress* ka la phah ai kane ka shithi ha i Mei bad ka ong ba ka kwah ban iakynduh ia i lashai.......Tip aiu keiñ kan kren ?.....(*iohsngew ba iaid briew*).....sngap, imat i Mei i la wan.

Aitimon : (*Rung*).....khun.....oh, i Dashisha ruh hangne. Kumno phi la leh bha mynne ka sngi?

Daplin : Mei, heh kane ka shithi ba phah rah ka *Headmistress.*

Aitimon : *Headmistress.........(shim bad pule)*..... Hynrei ngam sngewthuh, balei ka kwah ban iakynduh ia nga lashai ? Imat ka don ka khubor babha na ka bynta jong phi.......to ngan sa shim shuti noh lashai ka sngi. To, nang iashongkai maphi, nga ngan leit shet leit tiew noh. (*ka mih*).

Dashisha : Daplin, nga ruh ngam shongkai shuh, ngan leit noh shuwa ba la miet (*mih*).

(*Dum ki lights*).

Jaka - 4

(*Sharailin, Aitimon bad Daplin ha ophis jong ka Headmistress ha skul ....tied jingkhang*)

Sharailin : Rung (*Rung ka Aitimon*).

Aitimon : (*Lyngngoh*).....khublei kong......

Sharailin : Khublei ....phi dei maphi i kmie ka Daplin ?

Aitimon : Hooid, nga la ioh ia kato ka shithi jong phi......

Sharailin : Shong shong seh sngewbha. Nga la phah wan khnang ia phi ban iakren eiei shaphang ka Daplin. Nga sngewlyngngoh

shibun haba nga bishar bniah ia ka *Report Card* jong ka baroh shisnem. Myn ha ki snem baladep, ka la ju long nyngkong barabor, hynrei mynta u snem kam shym *pass* wat tang kawei ka *test*. Dei na kane ka dąw keiñ ba nga kwah ban kylli ia phi bąlei ka leit long kynsan haduh katne.

Aitimon : (*Lyngngoh*).....kam shym *pass* wat tang kawei ka *test* ? Kumno ka lah ban long........ngam sngew lah ngeit.

Sharailin : Ym sngew lah ngeit ? Peit ia kane ka *Report Card* ba phi la soi kyrteng barabor ....kumno phim sngew lah ngeit.....

Aitimon : Hynrei kane kam dei ka jingsoi kyrteng jong nga. Ngam shym la iohi wat tang shisien mynta u snem ia kane ka *Report Card.*

Sharailin : Kumno kumta ....kam lah ban long. Ap ngan phah khot ia ka Daplin. (*Tied baje. Wan rung kawei ka nongtrei*) Leit ai kane ha klass *Nine* (*ka ai kawei ka slip*).

Aitimon : Nga tharai don jingbakla hangno re hangno.

Sharailin : Ngam tharai phi kmie i Daplin namar kane kam dei tang ka *test* banyngkong hynrei ka ba lai. Ngim lah namarkata ban bakla haduh lai sien lynter. To ngin sa peit ynda

wan ka Daplin (*Tied jingkhang nabar*) Rung.

Daplin : (*Rụng*) Khublei Miss. Phi phah khot ia nga ?

Sharailin : Hooid. Mano ba soi ia kane ka *Report Card ?*

Daplin : (*Tieng.........teh.......teh)*......Ma.....ma....... nga...........Miss.

Sharailin : Maphi.......Phim tip ba nga lah ban beh skul iaphi na ka bynta kane ka jingleh ?

Daplin : Sngewbha map Miss..........nga........ nga........

Sharailin : (*Knieh ktien*)....Map........Lada nga ioh ia ka daw kaba biang ....lehse nga lah ban map........te iathuh hok mynta balei phi la leh kumne bad kaei ka daw ka jingphiel ha ki *test* baroh.

Daplin : (*Suki*).......Ka daw ka long, ba mynta u Snem nga la kham ioh laitluid palat. I Mei i dang shu ioh kam sorkar bad i Pa i trei sha jngai bad i wan tang teng teng. I Mei bunsien i wan trei slem bad ynda i wan, i trei la ki kam iing kam sem bad i bapli im ju don por shuh ban iarap ianga ha ki kot ki sla......Bunsien, haba i jah slem, ngam ju khreh kot, hynrei nga leit kai pynban. Dei

na kane ka daw keiñ ba haba nga phiel, nga sngewsynei ia i Mei ba i trei shitom na ka bynta jong nga, ngam kwah ban pynsngewsih ia i, kumta nga ju soi kyrteng hi barabor ia ka *Report Card*.....(*sangeh*).......Map keiñ Miss......phi ruh map keiñ Mei ia kane ka jingleh jong nga.

Sharailin : Ka jingleh jong phi ka long kaba la palat. Hynrei ngam kwah ban pynsniew ia ka lawei jong phi, namar nga tip phi lah ban kiew shajrong lada phi pyndep hok ia la ka kamram kum ka khynnah skul. Phi long kaba stad, hynrei phim dei ban sngew sarong, namar ym don ba lah ban iarap ia phi lada phim iarap ialade. Mynta ka kynti ngan map, tangba, phi dei ban trei shitom namar tang lai bnai ka eksamin kut snem kan sdang. Phi lah ban leit sha klass nga kwah ban kren ei ei bad i Mei jong phi.

Daplin : Khublei shibun Miss....(*ka mih artad*).

Aitimon : (*Sngewsih*) Ngam tip shuh kumno ngan leh.

Sharailin : Kmie i Daplin, nga la map ia ka Daplin namar kiei kiei baroh kiba la jia kim shym dei tang ki jingbakla jong ka hynrei ki jong phi ruh ka kmie. Kan myntoi aiu ka kam ka jam bad jingtrei shitom jong phi lada phim

lah ban phikir bad kitkhia ia la ki khun...... Ka kamram kmie ka dei eh khamtam ha iing ha sem, ym ha bar. Nalorkata, kynmaw ruh ba ka iing ka sem ka long ka skul banyngkong eh ia ki khynnah............hikai ia ki ban tip ia la ka kamram da la ki nuksa lajong. Nga kren ia kane, ym ban sneng ban kraw ia phi, hynrei ban ioh ia ka jingiatrei lang jong phi. Lada phi ki kmie ki kpa phim kit khia ia la ki khun ki kti, mano ban kitkhia ia ki.

Aitimon : Kaba dei kong.......khublei shibun ia phi. Mynta nga la sngewthuh ia la ka jingbakla. Ngan sa leh katba lah ban pynbiang pat ia ki jingbakla baroh.

Sharailin : Hooid man la u briew u don la ki jong ki jingduna, hynrei kane ka jingjia kan long ka jingsneng ia ngi baroh iwei pa iwei naduh ki kmie ki kpa, ki Nonghikai, ki khynnah skul, ki Nongmih - khmat paidbah ngi dei ban "KYNMAW IA LA KA KAMRAM" bad ngin pyndep hok ia ka ban ioh jingkyrkhu hakhmat U Blei.

****

DA U JUH U NONGTHOH :-

1. *Dak Bangla*
2. *Drama u Kiang Nangbah*
3. *Por Shiteng Miet*
4. *U Koidi 16670*

LAH BAN ÏOH NA :-

✪ **Khasi Book Stall**

Kamra 38
Synod Complex
Motphran

&

✪ **New Book Centre**

Pyrshah Laitumkhrah
Beat House, Shillong